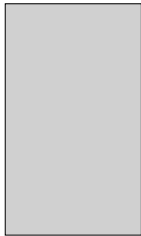

Dr. Lluís Navarro Miralles. Una gran persona i un excel·lent professor humanista

El Dr. Lluís Navarro i Miralles en la presentació del llibre *Montblanc* de Josep M. Porta i Balanyà, el dia 3 de desembre de 2000.

El deu de març de 2023 va traspasar el doctor Lluís Navarro Miralles. Un fet luctuós que m'ha portat molts records de la meua joventut. L'octubre de 1971, quan s'implantaren els estudis universitaris de la Delegació a Tarragona de la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona, que serien el precedent de l'actual URV, va ser el primer professor que impartí una classe a la novella Facultat de Filosofia i Lletres. Es donà la coincidència que gairebé al cap de quaranta anys, i una vegada ja jubilat, el disset de desembre de 2008, feu la darrera classe magistral que tenia lloc en aquell edifici de la Facultat, situat a la plaça Imperial Tarraco, ja que a partir d'aleshores, els estudis universitaris de Lletres es traslladaren a les instal·lacions de l'avinguda de Catalunya.

Va ser una excel·lent persona i un professor apreciat i estimat per tots els seus alumnes. Una estimació a la qual ell corresponia a bastament. Cal fer esment de la seva relació de proximitat amb els alumnes, fins al punt que al cap de pocs dies d'haver començat els cursos acadèmics ja coneixia a tothom pel seu nom de pila i cognoms i, al cap de poc, les seves inquietuds i interessos. Fou una persona d'una gran cultura humanista, un savi, amb una flegma i un humor totalment britànics i que en aquelles llargues sessions, amb classes d'hora i mitja de durada, el retard que a vegades feia del «cuarto de hora académico» era molt agraït. Va tenir un mètode docent innovador per aquells moments de l'inici de l'anomenada transició democràtica, ja que compaginava les dissertacions magistrals amb uns imponents dossiers, amb les tecnologies de l'època, servint-se de transparències i de mitjans audiovisuals i d'àudio, que es complementaven amb uns esquemes conceptuals del tot il·lustratiu, que tot sumat feia que manta vegada projectés les realitats històriques en el món actual amb una capacitat de síntesi del tot envejable, amb l'afegit de fer unes classes de col·loqui amb els grups reduïts, i de pràctiques. Unes classes pràctiques que moltes vegades es desenvolupaven en els arxius. Va ser el primer professor universitari de Tarragona a portar els alumnes als centres arxivístics, on aquests entraven en contacte directe, normalment per primera vegada, amb la documentació històrica. I, en el seu model d'avaluació, va predominar el que avui en diríem l'avaluació contínua, ja que no tenia solament en compte l'examen (en el qual a vegades permetia portar una xuleta, quan encara no existien els mòbils), sinó que prenia en consideració tot el que l'alumne havia fet al llarg del trimestre o del curs i abans de posar la nota definitiva la comentava personalment en una entrevista individual.

Mentre va estar en actiu com a professor, sempre que li fou possible, per tal de complementar l'àmplia visió que tenia de la docència, va compaginar les classes i els treballs pràctics amb seminaris o cicles de conferències, en

alguns dels quals portà a Tarragona les primeres espases de la història moderna d'aquells moments, com per exemple, el que organitzà amb el títol *España a finales del siglo XVIII* amb Gonzalo Anes, Antonio Domínguez Ortiz, Carlos Martínez Shaw, Pere Molas, etc.

D'altra banda, en el que anomenà *Seminaris d'Aplicacions Didàctiques*, hi participaren un gran ventall de professors de la Facultat, per així donar una visió multidisciplinària sobre temes que considerà clau, com foren: el Segle XVIII, Luter, el segle XVII, Erasme de Rotterdam i l'erasmisme; juntament amb l'organització dels congressos *Jornades d'història Antoni Agustín i el seu temps* i les *Jornades sobre la viticultura de la Conca Mediterrània*.

Com a investigador treballà molts camps, la demografia, la història agrària, l'econòmica, la política i militar, la de l'Església, la història local, etc. Però, com a professor i dinamitzador cultural que era, i a tothora disposat a ajudar, propicià que els seus alumnes s'iniciessin en la recerca de les fonts locals obrint noves línies d'investigació com són: l'anàlisi dels cadastres, els buidatges dels fons sacramentals de les parròquies i de les actes municipals de Tarragona, dels miquelets, l'estudi de la Companyia d'Aragó, etc. I, això sí, a diferència d'altres professors, si aquest buidatge de les fonts primàries es convertia en un treball acadèmic, en un article o en un llibre, respectuós com era amb els seus alumnes, sempre feia constar amb un rigorós ordre alfabètic els noms de tots els que hi havien col·laborat, encara que la seva participació hagués estat mínima. A més, com a persona honesta que era i un bon professional de la investigació, tenia molt clar que en tot moment, calia posar la cita documental a qui corresponia.

La gran qualitat humana i la seva bonhomia va fer que en molts casos la relació amb els alumnes i exalumnes es prolongués amb el temps, ja sigui amb la constitució de grups de treball, amb la relació personal i, fins i tot, preocupant-se pel seu futur professional, informant-los de les possibilitats de feina que anaven sorgint, incorporant los en els seus projectes o intercedint en les administracions

i centres educatius sobre les benaurances de la persona en qüestió.

La seva personalitat, senzilla, afable i la seva categoria com a professor i formador el convertiren en un docent carismàtic i en un dels més apreciats de tota la Universitat de Tarragona que feu que, amb motiu de la seva última classe pronunciada el 21 de maig de 2004 i presidida pel rector, l'Aula Magna quedés petita atesa la gentada que hi havia. Molts companys, historiadors de renom, alumnes i antics alumnes van haver de seguir la dissertació des dels passadissos. Uns anys més tard, aquest reconeixement es veia materialitzat en l'obra col·lectiva, d'amics, professors i exalumnes titulada *Micel·lània en homenatge al Dr. Lluís Navarro Miralles. Magister dilectus. Reconeixement al mestratge d'un acadèmic honest i compromès*, publicada per Arola Editors (2009). En ella hi ha una sèrie d'aportacions de tipus personal que dibuixen l'extraordinari perfil humà de l'homenatjat, amb el seu currículum, la relació de tota la seva àmplia bibliografia, juntament amb un bon nombre d'articles d'història que en part reflecteixen les seves orientacions i ensenyaments metodològics. El llibre es clou amb una llarga llista d'adherits a l'homenatge. Va ser presentat a la sala de graus del campus Catalunya, plena de gom a gom, el trenta de setembre de 2009 i anà a càrrec dels professors Dr. Carlos Martínez Shaw i Dr. Antoni Jordà Fernández.

Com a dinamitzador cultural fou membre fundador i impulsor de la revista *Universitas Tarraconensis*, propicià la col·laboració en el buidatge de l'*Índice Histórico Nacional*, va crear i dirigir l'Hemeroteca de Tarragona, promoguda a instància seva per l'obra social de Caixa Tarragona, ja que considerava que la premsa tenia un valor documental i informatiu fonamental, tirà endavant l'Arxiu del Port de Tarragona, per a salvaguardar i difondre el ric tresor generat per l'administració portuària d'ençà de l'any 1790 i, juntament amb Santiago Roquer, va dirigir l'obra col·lectiva *Valls i la seva història* i amb Francesc Olivé Ollé, va coordinar el volum *Segles XVI-XVIII. Conflictes*,

canvis i desenvolupament; ahora que també participà en diferents jurats, beques, premis i comissions. En Lluís Navarro va tenir una relació força continuada amb la Conca de Barberà deguda en part als seus alumnes. D'una banda, durant una colla d'anys formà part del jurat qualificador dels Premis d'Història de l'Espluga de Francolí, convocats pel Casal de l'Espluga. I de l'altra, de les 21 tesis de llicenciatura que va dirigir, tres foren d'estudiants provinents de la Conca; a la vegada que es convertí en un excel·lent assessor en altres estudis que es portaren a terme sobre la nostra comarca. Si més no formà part del consell assessor de l'*Aplec de Treballs* del CECB entre 2004-2013.

Les tres tesi de llicenciatura foren les següents:

1981: Josep M. PORTA I BALANYÀ. *La vila de Montblanc: agricultura, urbanisme i societat segons el cadastre de 1731*, publicada posteriorment amb el títol:

- *La vila de Montblanc en el segon quart del segle XVII: economia, urbanisme i societat segons la documentació cadastral*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1986, 201 p. + un plànol.

- *La vila de Montblanc en el segon quart del segle XVII: economia, urbanisme i societat segons la documentació cadastral*. Tarragona: Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Tarragona (col·lecció Escaire, 9), 1987. Aquesta segona edició fou deguda a què l'autor va estar guardonat amb el premi Xamfrà 1982 de l'esmentat Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics.

1986: Manuel BONET I ESTRADÉ. *La vila de l'Espluga de Francolí a la segona meitat del segle XVII*.

1988: Josep M. GRAU I PUJOL. *Base demogràfica, indústria i comerç a Montblanc a finals del set-cents (1773-1793) a través dels llibres sacramentals i manuals notarial*s. Gràcies a la qual li fou atorgat el Premi Extraordinari de llicenciatura del curs 1987-1988, es va publicar en dos volums:

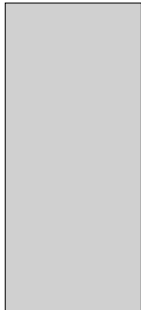
- *La indústria tradicional de Montblanc i la Conca en el segle XVIII*. Montblanc: 1989. De la qual el Dr. Lluís Navarro també en feu el pròleg.

- *Població i lluita contra la mort a Montblanc (s. XVII)*. Tarragona: Diputació de Tarragona. Institut d'Estudis Tarraconenses Ramon Berenguer IV, 1990.

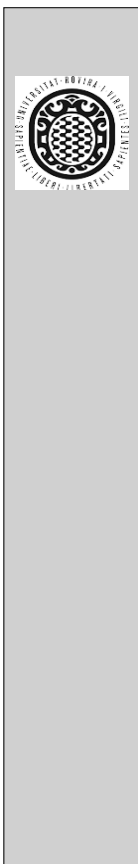
A banda de les seves anades a l'Espluga de Francolí amb motiu dels premis d'història local i, lògicament, sense voler ser exhaustius, a la vila de Montblanc va ser present en els següents actes:

- Els dies 8-10 de novembre de 1985 participà en les taules presidencials de les *Primeres Jornades sobre els Ordes religioso-militars als Països Catalans*, que, amb un gran èxit d'assistència, tingueren lloc a la capella de la seu de l'Arxiu Comarcal. A més, juntament amb el professor Josep M. Sabaté i Bosch, presentà una comunicació sobre el terme del Cogul.

- El 7 de setembre de 1986 a la mateixa capella de l'antic Hospital de Santa Magdalena, seu de l'Arxiu, presentà el llibre de Josep M. PORTA I BALANYÀ. *La*

El Dr. Lluís Navarro i Miralles en la presentació del llibre de Josep M. Porta i Balanyà, *La vila de Montblanc en el segon quart del segle XVIII*, el dia 7 de setembre de 1986, un acte que comptà amb la presència del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya Joaquim Ferrer.

vila de Montblanc en el segon quart del segle XVIII, un acte que comptà amb la presència del conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joaquim Ferrer.

- El 22 d'abril de 1989 a la sala d'actes del Museu Comarcal presentà el llibre de Josep M. GRAU I PUJOL. *La indústria tradicional de Montblanc i la Conca en el segle XVIII*.

- El 9 de novembre de 1996 va participar en les jornades historiogràfiques *La recerca i les fonts documentals*, que se celebraren a la seu de l'Arxiu Comarcal, organitzades pels arxius comarcals de la circumscripció tarragonina i la URV. En aquella sessió, amb la presentació de tres ponències, es va debatre el tema centrat en el Poder local.

- El diumenge dia 3 de desembre de 2000 tornà a ser el presentador d'una altra obra de Josep M. PORTA I BALANYÀ. *Montblanc*, editada per Cossetània Edicions, i que forma part de la col·lecció de Monografies locals *La creu de terme*.

Sens dubte, el professor Lluís Navarro va ser una gran persona, que ens va fer estimar la història, les nostres arrels i, per extensió, el nostre país. Era molt obert i proper, que a tota hora t'escoltava i, després, pausadament et donava la seva opinió que acostumava a ser meditada i pensada i que, donat el cas, es podia debatre en una plaent conversa. Amb les seves classes, les seves recerques i els equips de treball que va formar va deixar una important empremta a les nostres comarques. Una nodrida escola d'antics alumnes que compaginàrem la tasca investigadora amb la de professors de primària, de secundària, d'universitat, bibliotecaris, arxiviers i d'altres professions. Però, sobretot amb el seu tarannà i l'estima que va tenir amb tothom, el que va deixar va ser uns grans amics que tota la vida estarem en deute amb ell. Descansa en pau Lluís i moltes gràcies pel teu mestratge Dr. Navarro.

Josep M. Porta i Balanyà